ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ SIEGBERT ALBER

της 1ης Ιουλίου 1999 *

Α — Εισαγωγή

1. Οι αναιρεσείουσες, ως εταιρίες παραγωγής και διανομής κινηματογραφικών ταινιών, υπέβαλαν αιτήσεις χρηματοδοτήσεως για τη διανομή δύο κινηματογραφικών παραγωγών. Οι αιτήσεις αυτές απορρίφθηκαν από την Επιτροπή και το European Film Distribution Office — Europäisches Filmbüro eV (Ευρωπαϊκό Γραφείο Διανομής Ταινιών, στο εξής: ΕΓΔΤ). Κατά της αποφάσεως αυτής οι αναιρεσείουσες άσκησαν προσφυγή ενώπιον του Πρωτοδικείου. Με απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 1998 [1] απορρίφθηκε η προσφυγή. Στην παρούσα διαδικασία οι αναιρεσείουσες στρέφονται κατά της αποφάσεως αυτής του Πρωτοδικείου.

2. Η άρνηση της χρηματοδοτήσεως στηρίχθηκε σε δύο λόγους. Αφενός, όσον αφορά την πρώτη κινηματογραφική παραγωγή, οι εταιρίες διανομής δεν ήταν τουλάχιστον τρεις διαφορετικοί διανομείς, διότι ήταν θυγατρικές εταιρίες της ίδιας εταιρίας διανομής. Αφετέρου, η Επιτροπή δεν είχε ακόμη ολοκληρώσει τη διαδικασία απαλλαγής [2] κατά το άρθρο 85 ΕΚ, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 81, παράγραφος 3, ΕΚ) και δεν ήθελε να προδικάσει το αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής με μία απόφαση σχετική με τη χορήγηση χρηματοδοτήσεως. Οι αναιρεσείουσες υποστήριξαν στη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου ότι η απορριπτική απόφαση εκδόθηκε κατά παράβαση των κριτηρίων για τη χορήγηση χρηματοδοτήσεως και περιείχε πολλά σφάλματα ως προς την αιτιολογία. Κατά της αποφάσεως που απέρριψε την προσφυγή αυτή υποστηρίζεται ότι το Πρωτοδικείο δέχθηκε εσφαλμένα την ύπαρξη διακριτικής ευχέρειας της Επιτροπής κατά τη χορήγηση της χρηματοδοτήσεως, αντικατέστησε την αιτιολογία της Επιτροπής με τη δική του και δέχθηκε εσφαλμένα ότι υπάρχει σχέση μεταξύ της χορηγήσεως χρηματοδοτήσεως και της διαδικασίας απαλλαγής.

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

1 — Απόφαση του Πρωτοδικείου της 19ης Φεβρουαρίου 1998 επί των συνεκδικαζομένων υποθέσεων T-369/94 και T-85/95, DIR International Film κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-357).

2 — Όσον αφορά την υπ' αριθ. 4 αναιρεσείουσα, κατά τον χρόνο εκδόσεως της απορριπτικής αποφάσεως δεν ήταν βέβαιο αν θα παρατεινόταν η ήδη υπάρχουσα απαλλαγή. Ήταν όμως βέβαιο ότι το μέλλον των θυγατρικών της UIP — των υπ' αριθ. 5 έως 10 αναιρεσειουσών — ήταν εξαρτημένο από το μέλλον της μητρικής εταιρίας, η οποία δεν θα μπορούσε να εξακολουθήσει να υφίσταται χωρίς την παράταση της απαλλαγής κατά το άρθρο 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΚ. Υπό τις συνθήκες αυτές, ήταν σαφές ότι οι θυγατρικές εταιρίες δεν θα ήταν σε θέση να συνεχίσουν τη δραστηριότητά τους αν η Επιτροπή δεν παρέτεινε την απαλλαγή της UIP.

Β — Κανονιστικό πλαίσιο

3. Οι αναιρεσείουσες ζήτησαν χρηματοδότηση στο πλαίσιο του προγράμματος MEDIA. Το Πρωτοδικείο, στις σκέψεις 1 έως 12 της αποφάσεώς του, είπε τα εξής σχετικά με το πρόγραμμα αυτό:

«1 Στις 21 Δεκεμβρίου 1990 το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφαση 90/685/ΕΟΚ, για την εφαρμογή προγράμματος δράσης για την ενθάρρυνση της ανάπτυξης της ευρωπαϊκής οπτικοακουστικής βιομηχανίας (MEDIA) (1991-1995) (ΕΕ L 380, σ. 37). MEDIA είναι τα αρχικά των λέξεων "mesures pour encourager le développement de l'industrie audiovisuelle" (μέτρα για την ενθάρρυνση της ανάπτυξης της οπτικοακουστικής βιομηχανίας). Με την απόφαση αυτή το Συμβούλιο διαπιστώνει, καταρχάς, ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θεώρησε ότι η ενίσχυση της οπτικοακουστικής ικανότητας της Ευρώπης είναι υψίστης σημασίας (πρώτη αιτιολογική σκέψη) (...). Υπογραμμίζει, εξάλλου, ότι η ευρωπαϊκή οπτικοακουστική βιομηχανία πρέπει να καταπολεμήσει την πολυδιάσπαση των αγορών και να προσαρμόσει τις δομές της όσον αφορά την παραγωγή και τη διανομή, που τις χαρακτηρίζει στενότητα και ανεπαρκής απόδοση (δέκατη τέταρτη αιτιολογική σκέψη) και ότι πρέπει, σ' αυτό το πλαίσιο, να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (δέκατη πέμπτη αιτιολογική σκέψη).

2 Κατά το άρθρο 2 της αποφάσεως 90/685 σκοποί του προγράμματος MEDIA είναι:

(...)

— να δημιουργήσει κίνητρα και να ενισχύσει την ανταγωνιστική ικανότητα προσφοράς των ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών προϊόντων, λαμβάνοντας κυρίως υπόψη τον ρόλο και τις ανάγκες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τα νόμιμα συμφέροντα όλων όσων ασχολούνται επαγγελματικά με την πρωτότυπη δημιουργία αυτών των προϊόντων και την κατάσταση των χωρών με μικρότερες δυνατότητες οπτικοακουστικής παραγωγής ή/και περιορισμένης γεωγραφικής και γλωσσικής έκτασης στην Ευρώπη,

— να πολλαπλασιάσει το ενδοευρωπαϊκό εμπόριο ταινιών και οπτικοακουστικών προγραμμάτων για να εκμεταλλευθεί όσο το δυνατόν περισσότερο τα διάφορα μέσα διανομής που υπάρχουν ή θα δημιουργηθούν στην Ευρώπη (...),

— να βελτιώσει τη θέση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων παραγωγής και διανομής στην παγκόσμια αγορά,

— να ευνοήσει την πρόσβαση στις νέες και διευρωπαϊκές τεχνολογίες επικοινωνίας στην παραγωγή και διανομή οπτικοακουστικών έργων, καθώς και τη χρησιμοποίηση αυτών των τεχνολογιών,

(...).

3 Εξάλλου, η Επιτροπή διαπίστωσε, με την ανακοίνωσή της για την οπτικοακουστική πολιτική (σ. 9), ότι το (...) ΕΓΔΤ, ένωση καταχωρημένη στο Αμβούργο (Γερμανία), "συμβάλλει στη δημιουργία δικτύων συνδιανομής με την εξασφάλιση ευνοϊκών συνθηκών για τη συνεργασία μεταξύ εταιριών, εκάστη των οποίων ενεργούσε στο παρελθόν μεμονωμένα στο εθνικό της έδαφος".

4 Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της αποφάσεως 90/685 ορίζει ότι η Επιτροπή είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή του προγράμματος MEDIA. Κατά το σημείο 1.1 του παραρτήματος Ι της αποφάσεως 90/685, ο ένας από τους μηχανισμούς που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την εφαρμογή του προγράμματος MEDIA είναι η ανάπτυξη σε σημαντικό βαθμό της αναληφθείσας δράσης από το ΕΓΔΤ στο πλαίσιο της υποστήριξης της διεθνικής διανομής ευρωπαϊκών ταινιών στις αίθουσες κινηματογράφου.

5 Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή συνήψε συμφωνίες με το ΕΓΔΤ, για τη χρηματοπιστωτική εφαρμογή του προγράμματος MEDIA (...).

6 Το άρθρο 3, παράγραφος 2, της εν λόγω συμφωνίας παραπέμπει στις διέπουσες τη συνεργασία διατάξεις που περιλαμβάνονται στο παράρτημα 3 και αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της συμφωνίας (...). Κατά τις διατάξεις αυτές, επιβάλλεται ιδίως η επίτευξη προηγούμενης συμφωνίας των εκπροσώπων της Επιτροπής όταν πρόκειται για οποιοδήποτε ζήτημα που επηρεάζει τη θέση σε εφαρμογή του προγράμματος MEDIA και, ιδίως, όταν πρόκειται "γενικώς για οποιαδήποτε διαπραγμάτευση ικανή να επηρεάσει τις θέσεις ανάμεσα στην Επιτροπή και την πολιτική εξουσία και/ή τις επαγγελματικές οργανώσεις" (παράγραφος 1, στοιχείο g).

7 Επιπλέον, η λειτουργία του ΕΓΔΤ υπόκειται στις κατευθυντήριες γραμμές που έθεσε το ίδιο και ενέκρινε (...) η Επιτροπή (...). Κατά τις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές, το ΕΓΔΤ διαχειρίζεται ένα κεφάλαιο από το οποίο χορηγεί στους διανομείς ταινιών δάνεια ποσού ίσου προς το 50 % του προβλεπομένου κόστους διανομής, άτοκα και αποπληρωτέα μόνον εάν η ταινία αποσβέσει το προβλεπόμενο κόστος εντός της χώρας για την οποία χορηγείται το δάνειο. Το δάνειο αποσκοπεί στον περιορισμό του σχετικού με τη διανομή ταινιών κινδύνου και συμβάλλει στην εξασφάλιση της εκμεταλλεύσεως ταινιών οι οποίες, ελλείψει της χρηματοδοτήσεως αυτής, θα είχαν ελάχιστες πιθα-

νότητες να προβληθούν σε αίθουσες κινηματογράφου. Οι αποφάσεις επί των αιτήσεων χορηγήσεως δανείου λαμβάνονται από την επιτροπή επιλογής του ΕΓΔΤ.

8 Το σημείο VI.2 των εν λόγω κατευθυντηρίων γραμμών ορίζει ότι η επιτροπή επιλογής του ΕΓΔΤ εξετάζει τις αιτήσεις (...) και χορηγεί δάνεια στα επιλέξιμα προγράμματα μέχρις εξαντλήσεως του κεφαλαίου.

(...)

10 Το σημείο III.1, στοιχείο a, των κατευθυντηρίων γραμμών επιβάλλει, μεταξύ άλλων, σε όσους ζητούν τη συνδρομή ΕΓΔΤ τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

"Τουλάχιστον τρεις διαφορετικοί διανομείς που εκπροσωπούν τουλάχιστον τρεις διαφορετικές χώρες [Ευρωπαϊκής] Ενώσεως ή χώρες με τις οποίες έχουν συναφθεί συμβάσεις συνεργασίας πρέπει να συμφωνήσουν για την εκμετάλλευση ταινίας σε αίθουσες κινηματογράφου. Όλοι οι ενδιαφερόμενοι διανομείς οφείλουν να υποβάλλουν τις αιτήσεις τους στο ΕΓΔΤ μέχρι την ίδια ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας υποβολής αιτήσεων."

11 Οι κατευθυντήριες γραμμές προβλέπουν επιπλέον σειρά προτεραιότητας κατά την επιλογή των προγραμμάτων διανομής (σημείο VI.1.):

"Πρώτη προτεραιότητα

Τα προγράμματα διανομής (ταινίες) που συγκεντρώνουν τον μεγαλύτερο αριθμό διανομέων, ήτοι εγγυώνται διανομή στο μεγαλύτερο αριθμό χωρών, έχουν προτεραιότητα έναντι των προγραμμάτων που συγκεντρώνουν λιγότερους διανομείς/χώρες.

Δεύτερη προτεραιότητα

Τα προγράμματα (ταινίες) των χωρών που θεωρούνται 'δύσκολες' από πλευράς εξαγωγής έχουν την προτεραιότητα έναντι των προγραμμάτων όλων των άλλων χωρών. Μετά την αξιολόγηση του πιλοτικού σταδίου λειτουργίας του ΕΓΔΤ και σύμφωνα με την απόφαση της διευθύνουσας επιτροπής, θεωρούνται 'δύσκολες', από πλευράς εξαγωγής, όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ενώσεως (...) εξαιρουμένης της Γαλλίας, της Μεγάλης Βρετανίας και της Γερμανίας (...).

Τρίτη προτεραιότητα

Σε περίπτωση προγραμμάτων ομοίως επιλέξιμων βάσει των προηγουμένων κριτηρίων, προτιμώνται οι ταινίες των χωρών που δεν έχουν ακόμη λάβει ενίσχυση ή οι ταινίες των χωρών που έχουν λάβει μικρότερη ενίσχυση.

Τέταρτη προτεραιότητα

Εάν είναι αναγκαία πρόσθετα κριτήρια, θα προτιμηθούν τα προγράμματα τα οποία λόγω του τρόπου διανομής έχουν προφανώς τις περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας κατά την προβολή τους στις αίθουσες κινηματογράφου."

12 Το σημείο VI.3 των κατευθυντηρίων γραμμών παρέχει, τέλος, τη δυνατότητα αναιτιολόγητης απορρίψεως αιτήσεως συνδρομής εάν το ΕΓΔΤ πληροφορηθεί, άμεσα ή έμμεσα, κάποιο στοιχείο το οποίο επιτρέπει να πιθανολογηθεί ότι το δάνειο δεν θα εξοφληθεί ή δεν θα μπορέσει να εξοφληθεί δεόντως.»

Γ — Τα πραγματικά περιστατικά

4. Επί των πραγματικών περιστατικών το Πρωτοδικείο παραθέτει, στις σκέψεις 13 έως 22 της αποφάσεώς του, τα εξής:

«13 Η πρώτη και η τρίτη από τις προσφεύγουσες, η DIR International Film Srl και η Union PN Srl, είναι οι παραγωγοί της ιταλικής ταινίας "Maniaci Sentimentali" και η δεύτερη προσφεύγουσα, η Nostradamus Enterprises Ltd, είναι ο παραγωγός της ταινίας "Nostradamus", μιας αγγλογερμανικής συμπαραγωγής. Η τέταρτη προσφεύγουσα, η United International Pictures BV (στο εξής: UIP), κοινή θυγατρική των εταιριών (...) (αμερικανική εταιρία), (...) (ιαπωνική εταιρία) (...) (γαλλική εταιρία), (...) έχει ως κύρια δραστηριότητα τη διανομή ταινιών μεγάλου μήκους σε όλον τον κόσμο εξαιρουμένων των Ηνωμένων Πολιτειών, του Πόρτο Ρίκο και του Καναδά. Η πέμπτη, η έκτη, η εβδόμη, η ογδόη, η ενάτη και η δέκατη προσφεύγουσα (...) είναι θυγατρικές της UIP και ενεργούν ως τοπικοί διανομείς στις αντίστοιχες χώρες (στο εξής: θυγατρικές).

14 Στις 28 Ιουλίου 1994, κατόπιν αιτήσεως των παραγωγών της ταινίας "Maniaci Sentimentali", η UIP υπέβαλε στο ΕΓΔΤ αιτήσεις χρηματοδοτήσεως για τη διανομή της εν λόγω ταινίας στη Νορβηγία, Φινλανδία, Σουηδία, Δανία, Ελλάδα και

Ισπανία από τις αντίστοιχες θυγατρικές της (και για λογαριασμό της Filmes Lusomundo SARL, εταιρίες που δεν συνδέεται με τη UIP, για την Πορτογαλία).

15 Κατά την ίδια ημερομηνία, κατόπιν αιτήσεως του παραγωγού της ταινίας "Nostradamus", η UIP υπέβαλε στο ΕΓΔΤ αίτηση χρηματοδοτήσεως για τη διανομή της εν λόγω ταινίας στη Νορβηγία, Φινλανδία, Σουηδία και Δανία από τις αντίστοιχες θυγατρικές της.

16 Από την αλληλογραφία μεταξύ του ΕΓΔΤ και της Επιτροπής (...) προκύπτει ότι η Επιτροπή, με τηλεομοιοτυπία της 7ης Σεπτεμβρίου 1994, διατύπωσε αντιρρήσεις ως προς την εκ μέρους του ΕΓΔΤ λήψη αποφάσεως επί των αιτήσεων χρηματοδοτήσεως που υπέβαλαν οι θυγατρικές της UIP πριν αποφανθεί η ίδια επί της αιτήσεως ανανεώσεως της απαλλαγής που υπέβαλε η UIP. Με άλλη τηλεομοιοτυπία της ίδιας ημερομηνίας, η Επιτροπή ζήτησε εκ νέου από το ΕΓΔΤ "να μη αποφανθεί [την ημέρα εκείνη] επί των αιτήσεων υποψηφιότητας και να τις κρατήσει εκκρεμείς εν αναμονή της εκ μέρους της Επιτροπής λήψεως οριστικής αποφάσεως επί του φακέλου UIP τον οποίο ερευν[ούσε]"

17 Στις 12 Σεπτεμβρίου 1994, οι θυγατρικές της UIP έλαβαν με τηλεομοιοτυπία επιστολές του ΕΓΔΤ αναφέρουσες ότι "η επιτροπή του ΕΓΔΤ [είχε] αναβάλει τη λήψη αποφάσεως σχετικά με την αίτησή [τους] όσον αφορά τις ταινίες 'Nostradamus' και 'Maniaci Sentimentali' (...) μέχρις ότου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκδώσει τη γενική της απόφαση επί του καθεστώτος της [UIP] στην Ευρώπη" (στο εξής: επίδικα έγγραφα). Η προμνημονευθείσα γενική απόφαση ήταν, κατά τους διαδίκους, η απόφαση την οποία η Επιτροπή όφειλε να λάβει αναφορικά με την αίτηση της UIP για ανανέωση της απαλλαγής, δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΚ αναφορικά με τη συμφωνία περί κοινής θυγατρικής μεταξύ των τριών της μητρικών εταιριών που προβλέπει την ίδρυσή της και αναφορικά με συναφείς συμφωνίες που αφορούν κυρίως την παραγωγή και τη διανομή ταινιών φαντασίας μεγάλου μήκους. Η απαλλαγή που χορηγήθηκε με την απόφαση 89/467/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 12ης Ιουλίου 1989, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής δυνάμει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/30.566 — UIP), ίσχυε μέχρι της 26 Ιουλίου 1993 (ΕΕ L 226, σ. 25).

18 Μετά την παραλαβή των επιδίκων εγγράφων, οι τέσσερις πρώτες προσφεύγουσες ήρθαν σε επαφή με εκπροσώπους του ΕΓΔΤ και της Επιτροπής προκειμένου να εκφράσουν τη διαφωνία τους και να λάβουν ορισμένα πληροφοριακά στοιχεία και έγγραφα και προκειμένου να ζητήσουν επανεξέταση των αιτήσεων. Οι εκπρόσωποι της UIP ήρθαν επίσης σε επαφή με τον αρμόδιο, μεταξύ άλλων, για τα πολιτιστικά ζητήματα επίτροπο J. de Deus Pinheiro προκειμένου να του ζητήσουν να επέμβει για να επανεξετασθούν οι αιτήσεις. Αφού πληροφορήθηκε ότι ο φάκελος είχε διαβιβαστεί στη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού, ο δικηγόρος της UIP έστειλε επίσης επιστολή στον αρμόδιο για τον ανταγωνισμό επίτροπο K. Van Miert ζητώντας του ορισμένα πληροφοριακά

στοιχεία (...). Ο επίτροπος υπογράμμισε στην απάντησή του ότι δεν υπήρχε καμία σχέση μεταξύ της διαδικασίας που αφορά την αίτηση της UIP για ανανέωση της απαλλαγής της δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης και της διαδικασίας που αφορά τη χορήγηση επιδοτήσεων από το ΕΓΔΤ (...).

(...)

20 Στις 5 Δεκεμβρίου 1994 η επιτροπή [3] του ΕΓΔΤ εξέτασε, "κατόπιν των διαμαρτυριών της UIP", τις προμνημονευθείσες αιτήσεις χρηματοδοτήσεως και αποφάσισε να τις απορρίψει. Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε στην UIP με έγγραφο του ΕΓΔΤ που έφερε ημερομηνία 10 Ιανουαρίου 1995 (στο εξής: επίδικη απόφαση).

21 Από την αλληλογραφία μεταξύ του ΕΓΔΤ και της Επιτροπής (...) προκύπτει ότι η Επιτροπή, σε ημερομηνία που δεν διευκρινίζεται, είχε προτείνει στο ΕΓΔΤ να απορρίψει τις αιτήσεις των προσφευγουσών με το αιτιολογικό ότι δεν ήταν επιλέξιμες, επειδή περισσότερες της μιας θυγατρικές της ίδιας εταιρίας διανομής δεν συνιστούν "διαφορετικούς διανομείς" υπό την έννοια των κατευθυντηρίων γραμμών του ΕΓΔΤ.

22 Κατά την επίδικη απόφαση, που συνετάγη από τις υπηρεσίες του ΕΓΔΤ, οι αιτήσεις απορρίφθηκαν επειδή "η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ενώσεως δεν είχε ακόμη αποφανθεί ως προς το μελλοντικό καθεστώς της UIP στην Ευρώπη. Δεδομένου ότι οι δανειακές συμβάσεις του ΕΓΔΤ συνάπτονται βάσει πενταετούς περιόδου προβολής σε αίθουσες κινηματογράφου των ταινιών οι οποίες έχουν λάβει ενίσχυση, ήταν αδύνατο να ληφθεί άλλη απόφαση για να μην υπάρξει εμπλοκή με την κατά νόμο διαδικασία που είχε κινήσει η UIP κατά της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Επιπλέον, η επιτροπή [4] του ΕΓΔΤ φρονεί ότι η UIP δεν εξυπηρετούσε πλήρως τους στόχους του προγράμματος MEDIA όπως αυτοί περιγράφονται κατωτέρω: '(...) δημιουργία δικτύων συνδιανομής με την εξασφάλιση ευνοϊκών συνθηκών για την συνεργασία μεταξύ εταιριών, εκάστη των οποίων ενεργούσε στο παρελθόν μεμονωμένα στο εθνικό της έδαφος' (...)"».

5. Μετά την απόρριψη της αιτήσεως χρηματοδοτήσεως με την επίδικη απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 1995, οι αναιρεσείουσες άσκησαν προσφυγή ενώπιον του Πρωτοδικείου κατά της επίδικης απόφασης και/ή κατά της πράξεως με την οποία η Επιτροπή κατηύθυνε το ΕΓΔΤ να λάβει τις αποφάσεις αυτές [5]. Οι αναιρεσείουσες ζήτησαν

— να ακυρωθούν τα επίδικα έγγραφα και/ή η πράξη με την οποία η Επιτροπή

3 — Στο αγγλικό πρωτότυπο κείμενο αναφέρεται: «Committee». Εννοείται προφανώς η αναφερόμενη στη σκέψη 8 της αποφάσεως επιτροπή επιλογής.

4 — Ibidem.

5 — Οι λόγοι ακυρώσεως συνίσταντο στο ότι οι ενέργειες της Επιτροπής παραβιάζουν τα κριτήρια επιλογής που καθορίστηκαν με τις κατευθυντήριες γραμμές του ΕΓΔΤ, ότι η επίδικη απόφαση δεν συμβιβάζεται με τον σκοπό και το πνεύμα του προγράμματος MEDIA και ότι η απόφαση αυτή έχει ανεπαρκή αιτιολογία.

κατηύθυνε το ΕΓΔΤ να λάβει τις αποφάσεις αυτές·

— να καταδικαστεί η Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

6. Η Επιτροπή ζήτησε

— να απορριφθεί η προσφυγή ως αβάσιμη·

— να καταδικαστούν οι αναιρεσείουσες στα δικαστικά έξοδα.

7. Μετά την απόρριψη της προσφυγής αυτής από το Πρωτοδικείο, με την απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 1998, οι αναιρεσείουσες άσκησαν κατά της αποφάσεως αυτής αίτηση αναιρέσεως, που κατατέθηκε στις 28 Απριλίου 1998. Ζητούν

1) να αναιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση και να εκδοθεί η προσήκουσα απόφαση επί της διαφοράς, να γίνουν δεκτά τα αιτήματα που οι αναιρεσείουσες υπέβαλαν πρωτοδίκως και να καταδικαστεί η Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα της διαδικασίας τόσο ενώπιον του Πρωτοδικείου όσο και ενώπιον του Δικαστηρίου·

2) επικουρικώς, να αναπεμφθεί η υπόθεση στο Πρωτοδικείο, για να αποφανθεί επ' αυτής, και να γίνει επιφύλαξη ως προς τα δικαστικά έξοδα.

8. Η Επιτροπή ζητεί

1) να απορριφθεί η αίτηση αναιρέσεως·

2) να καταδικαστούν οι αναιρεσείουσες στα δικαστικά έξοδα

9. Η αίτηση αναιρέσεως στηρίζεται σε τρεις λόγους. Το Πρωτοδικείο εσφαλμένα θεώρησε ότι η Επιτροπή διαθέτει διακριτική ευχέρεια προκειμένου να αποφασίσει κατά πόσον τίθεται θέμα ενισχύσεως από το ΕΓΔΤ· περαιτέρω, το Πρωτοδικείο παρανόμως αντικατέστησε μία από τις δύο αιτιολογίες της επίδικης αποφάσεως με τη δική του κρίση και το Πρωτοδικείο παρερμήνευσε το άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΚ σε συνδυασμό με τον κανονισμό 17 [6], διότι εξάρτησε τη χορήγηση χρηματοδοτήσεως για το προγράμμα MEDIA από τη χορήγηση απαλλαγής.

6 — Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτος κανονισμός εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. εκδ. 08/001, σ. 25).

10. Οι ισχυρισμοί των διαδίκων επί των κατ' ιδίαν λόγων αναιρέσεως θα εξετασθούν στο πλαίσιο της αναπτύξεως της γνώμης μου επί της υποθέσεως.

Δ — Η γνώμη μου επί της υποθέσεως

α) Διακριτική ευχέρεια

Οι ισχυρισμοί των διαδίκων

11. Οι αναιρεσείουσες, με τον πρώτον λόγο αναιρέσεως, ισχυρίζονται ότι το Πρωτοδικείο εσφαλμένα θεώρησε ότι η Επιτροπή, κατά τον έλεγχο των αιτήσεων για χρηματοδότηση από το ΕΓΔΤ, διέθετε περιθώρια διακριτικής ευχέρειας. Το Πρωτοδικείο δέχθηκε την ύπαρξη τέτοιας διακριτικής ευχέρειας αφενός στο πλαίσιο της εξετάσεως των κριτηρίων επιλογής (σκέψη 91 και 93 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως) και αφετέρου όσον αφορά τους λόγους απορρίψεως (σκέψη 105 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως).

12. Η χορήγηση μέσων χρηματοδοτήσεως πρέπει όμως να γίνεται σύμφωνα με σαφείς ενιαίους και αντικειμενικούς κανόνες, ικανούς να οδηγήσουν ήδη εκ των προτέρων σε καθορισμό του κύκλου των δικαιούχων, ώστε να αποκλείεται κάθε αυθαίρετο μέτρο. Για τον λόγο αυτό, τα κριτήρια επιλογής στην προκειμένη περίπτωση αναφέρονται περιοριστικά στις κατευθυντήριες γραμμές του ΕΓΔΤ. Δεν είναι συνεπώς δυνατό να υφίσταται διακριτική ευχέρεια σχετικά με την κρίση που αφορά το κατά πόσο μία επιχείρηση είναι επιλέξιμη. Εφόσον όμως τα όργανα δεσμεύονται από τους κανόνες και τις διατάξεις που τα ίδια θεσπίζουν, η Επιτροπή δεν μπορεί κατά την απόρριψη αιτήσεως για χρηματοδότηση να παραβλέπει τα πραγματικά αντικειμενικά στοιχεία που αναφέρονται στις κατευθυντήριες γραμμές του ΕΓΔΤ και να επικαλείται τη διακριτική της ευχέρεια για να αποκλείσει συγκεκριμένους αιτούντες από τον κύκλο των δικαιούχων. Έστω και αν οι κατευθυντήριες γραμμές του ΕΓΔΤ πρέπει καταρχήν να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα της αποφάσεως 90/685, αυτό δεν μπορεί να οδηγήσει στην πρόσθεση νέων κριτηρίων, που θα πρέπει η Επιτροπή να θεωρεί απαραίτητα στη συγκεκριμένη περίπτωση για να πληρούνται οι σκοποί της αποφάσεως που προαναφέρθηκε. Έτσι και το Πρωτοδικείο δέχθηκε αρχικά τη δυνατότητα ερμηνείας των κατευθυντηρίων γραμμών υπό το πρίσμα του σκοπού της αποφάσεως 90/685, στη συνέχεια όμως εσφαλμένα δέχθηκε την ύπαρξη διακριτικής ευχέρειας της Επιτροπής και παραβίασε έτσι τις γενικές αρχές της ασφάλειας του δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

13. Κατά την άποψη της Επιτροπής υφίσταται, κατά τον έλεγχο των αιτήσεων για χρηματοδότηση από το ΕΓΔΤ, διακριτική ευχέρεια, όπως ορθά διαπίστωσε το Πρωτοδικείο. Όσον αφορά την ερμηνεία των κριτηρίων επιλογής που υιοθετήθηκε από την Επιτροπή και επιβεβαιώθηκε από το Πρωτοδικείο, οι αναιρεσείουσες δεν προέβαλαν επιχειρήματα στρεφόμενα κατά του τρόπου ενεργείας της Επιτροπής. Ορθά συνεπώς δέχθηκε η Επιτροπή ότι έπρεπε να θεωρούνται επιλέξιμες μόνον οι

αιτήσεις που υποβλήθηκαν τουλάχιστον από τρεις διανομείς, οι οποίοι προηγουμένως συνεργάζονταν ουσιαστικά και επί μονίμου βάσεως.

14. Όσον αφορά τους λόγους απορρίψεως, ορθά το Πρωτοδικείο δέχθηκε ότι η Επιτροπή μπορούσε, κατά τη διανομή των χρηματοδοτήσεων, να μεριμνά ώστε η διανομή αυτή να εξυπηρετεί την πραγματοποίηση των στόχων του προγράμματος MEDIA, έστω και αν αυτό δεν αναφέρεται ρητώς στις κατευθυντήριες γραμμές του ΕΓΔΤ ως λόγος απορρίψεως. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η Επιτροπή, κατά την εφαρμογή ενός κανόνα κοινοτικού δικαίου, δεν μπορεί να παραβαίνει άλλες ισχύουσες διατάξεις κοινοτικού δικαίου. Έστω και αν η απόφαση για τη χορήγηση χρηματοδοτήσεων δεν επηρεάζει τη διαδικασία απαλλαγής του άρθρου 85, παράγραφος 3 της Συνθήκης, η Επιτροπή πρέπει να εξασφαλίζει την ενιαία εφαρμογή όλων των διατάξεων κοινοτικού δικαίου. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή είχε το δικαίωμα να λάβει υπόψη την αβέβαιη νομική κατάσταση των αναιρεσειουσών κατά την άρνηση της χρηματοδοτήσεως.

Αξιολόγηση

15. Το ζήτημα κατά πόσον η Επιτροπή είχε διακριτική ευχέρεια τίθεται διττώς. Το Πρωτοδικείο αναγνώρισε στην Επιτροπή διακριτική ευχέρεια αφενός κατά τον έλεγχο των κριτηρίων επιλογής και αφετέρου κατά τον έλεγχο των λόγων απορρίψεως.

16. Το πρώτο πρόβλημα αφορά την ερμηνεία της προϋποθέσεως επιλεξιμότητας που περιέχουν οι κατευθυντήριες γραμμές του ΕΓΔΤ[7], σύμφωνα με την οποία «τουλάχιστον τρεις διαφορετικοί διανομείς που εκπροσωπούν τουλάχιστον τρεις διαφορετικές χώρες της [Ευρωπαϊκής] Ενώσεως ή χώρες με τις οποίες έχουν συναφθεί συμβάσεις συνεργασίας πρέπει να συμφωνήσουν για την εκμετάλλευση ταινίας σε αίθουσες κινηματογράφου (...)».

17. Το Πρωτοδικείο δέχθηκε σχετικά ότι υφίστατο διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής και του ΕΓΔΤ, διότι αυτό το πραγματικό στοιχείο έπρεπε να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα των σκοπών του προγράμματος MEDIA.

18. Από το γράμμα της διατάξεως αυτής δεν συνάγεται διακριτική ευχέρεια δυνάμενη να στηρίξει την ερμηνεία στην οποία προέβη η Επιτροπή — τουλάχιστον τρεις διανομείς οι οποίοι δεν είχαν συνεργαστεί ουσιαστικά και επί μονίμου βάσεως. Δεδομένου όμως ότι τόσο οι κατευθυντήριες γραμμές του ΕΓΔΤ όσο και η απόφαση 90/685 αποτελούν κανόνες του

7 — Βλ. άνω το σημείο 3, σκέψη 10 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

κοινοτικού δικαίου, πρέπει να κρίνονται βάσει των ισχυόντων ερμηνευτικών κανόνων.

19. Οι κύριοι στόχοι του προγράμματος MEDIA αναφέρονται στο άρθρο 2 της αποφάσεως 90/685 [8]. Πρόκειται, βραχυλογικώς, για το ότι η οπτικοακουστική ικανότητα της Ευρώπης πρέπει να ενισχυθεί με την ελεύθερη κυκλοφορία προγραμμάτων, την προώθηση του ευρωπαϊκού συστήματος τηλεόρασης υψηλής ευκρίνειας (HDTV) και την πολιτική ενθάρρυνση της δημιουργικότητας, της παραγωγής και της διάδοσης που θα επιτρέψει την ανάδειξη της πλούσιας ποικιλομορφίας του ευρωπαϊκού πολιτισμού [9]. Πέραν αυτού, το Συμβούλιο, κατά την έκδοση της αποφάσεως 90/685, καθοδηγήθηκε και από την ανακοίνωση της Επιτροπής για την πολιτική του οπτικοακουστικού τομέα. Στην ανακοίνωση αυτή η Επιτροπή διαπίστωσε, μεταξύ άλλων, ότι το ΕΓΔΤ έθεσε σε εφαρμογή ένα πρώτο πιλοτικό πρόγραμμα για την προώθηση της συνεργασίας των Ευρωπαίων διανομέων. Με τον τρόπο αυτόν μπορούσε να πραγματοποιηθεί διασυνοριακή διανομή ταινιών, ώστε να επιχειρηθεί η δημιουργία μιας μεγάλης εσωτερικής αγοράς για κινηματογραφικές παραγωγές. Το ΕΓΔΤ συμβάλλει περαιτέρω στη δημιουργία δικτύων συνδιανομής, προωθώντας τη συνεργασία μεταξύ εταιριών, που προηγουμένως πραγματοποιούσαν διανομές μεμονωμένα στο εθνικό τους έδαφος. Ιδιαίτερη σημασία της δημιουργίας δικτύων συνδιανομής προκύπτει και από τις δέκατη τέταρτη και δέκατη πέμπτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως 90/685, που αναφέρουν ότι η ευρωπαϊκή οπτικοακουστική βιομηχανία πρέπει να καταπολεμήσει την πολυδιάσπαση των αγορών και ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις καθώς και στις χώρες με μικρότερη οπτικοακουστική ικανότητα, στην Ευρώπη, μέσα στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης των δομών της αγοράς.

20. Από τις αιτιολογικές αυτές σκέψεις — σύμφωνα με όσα δέχθηκε το Πρωτοδικείο — προκύπτει ότι κύριος στόχος του προγράμματος MEDIA είναι η προώθηση των επαφών και της συνεργασίας μεταξύ των διανομέων στις διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Επίσης συνάγεται ότι το πρόγραμμα MEDIA αποσκοπεί στην προώθηση νέων εξελίξεων της ευρωπαϊκής αγοράς για τις κινηματογραφικές παραγωγές και ιδίως την προώθηση της δημιουργίας νέων μορφών συνεργασίας μεταξύ των συμμετεχόντων στην ευρωπαϊκή αγορά.

21. Ο στόχος αυτός προκύπτει και από τις κατευθυντήριες γραμμές του ΕΓΔΤ, στις οποίες αναφέρεται ότι τουλάχιστον τρεις διαφορετικοί διανομείς που εκπροσωπούν τουλάχιστον τρεις διαφορετικές χώρες της Ενώσεως ή χώρες με τις οποίες έχουν συναφθεί συμβάσεις συνεργασίας πρέπει να συμφωνήσουν για την εκμετάλλευση ταινίας σε αίθουσες κινηματογράφου.

22. Η δημιουργία δικτύων συνδιανομής με την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ εταιριών, που προηγουμένως πραγματοποιούσαν διανομές μεμονωμένως στο εθνικό τους έδαφος, αποτελεί συνεπώς έναν από τους κύριους στόχους του προγράμματος MEDIA.

23. Εφόσον όμως υφίσταται, όπως στην προκειμένη περίπτωση, ανάγκη ερμηνείας των

8 — Βλ. άνω το σημείο 3, σκέψη 2 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

9 — Βλ. την πρώτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως 90/685.

κριτηρίων επιλογής και των λόγων απορρίψεως που περιέχουν οι κατευθυντήριες γραμμές του ΕΓΔΤ υπό το φως των σκοπών του προγράμματος MEDIA, ορθά το Πρωτοδικείο δέχθηκε ότι η Επιτροπή διαθέτει, ως προς την ερμηνεία αυτή, διακριτική ευχέρεια. Αυτό προκύπτει ιδίως από το γεγονός ότι η Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 1, της αποφάσεως 90/685, είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή του προγράμματος. Η ευθύνη όμως αυτή σημαίνει επίσης ότι η Επιτροπή πρέπει, κατά τη λήψη αποφάσεων, να λαμβάνει πάντοτε υπόψη τους σκοπούς του προγράμματος. Στο μέτρο αυτό, δεν είναι δυνατό να μην της αναγνωριστεί η εξουσία να επιλέγει τη μορφή του προγράμματος που ενδείκνυται για την πραγματοποίηση των στόχων αυτών.

24. Επιβάλλεται, κατά συνέπεια, η διαπίστωση ότι η Επιτροπή και το ΕΓΔΤ έχουν, στο πλαίσιο των καθηκόντων που τους έχουν ανατεθεί, διακριτική ευχέρεια όσον αφορά την ερμηνεία ορισμένων πραγματικών στοιχείων. Για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα του προγράμματος χρηματοδοτήσεως πρέπει αυτή η διακριτική ευχέρεια να ασκείται ιδίως όσον αφορά την ερμηνεία των κριτηρίων επιλογής και του καταλόγου προτεραιοτήτων καθώς και των λόγων απορρίψεως, ώστε να εξασφαλίζεται η εύλογη και σύμφωνη με το σκοπό του προγράμματος κατανομή των περιορισμένων διαθέσιμων μέσων χρηματοδοτήσεως.

25. Από τα προηγούμενα προκύπτει ότι ορθά το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 91 και 93 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, δέχθηκε την ύπαρξη διακριτικής ευχέρειας της Επιτροπής και του ΕΓΔΤ όσον αφορά την ερμηνεία των κριτηρίων επιλογής και των λόγων απορρίψεως.

β) Αντικατάσταση της αιτιολογίας

26. Με αυτόν τον λόγο αναιρέσεως οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι εσφαλμένα το Πρωτοδικείο υποκατέστησε την Επιτροπή στην αιτιολογία της επίδικης απόφασης. Αυτός ο λόγος αναιρέσεως αφορά την άρνηση χρηματοδοτήσεως για την ταινία Nostradamus. Η σχετική αιτιολογία διελάμβανε ότι η Επιτροπή δεν είχε ακόμη λάβει απόφαση ως προς το μελλοντικό καθεστώς της UIP στην Ευρώπη και ότι ήταν αδύνατο να ληφθεί άλλη απόφαση για να μην υπάρξει εμπλοκή με τη νομική διαδικασία απαλλαγής.

Οι ισχυρισμοί των διαδίκων

27. Οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 100 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, διαπίστωσε ότι πληρούνταν τα κριτήρια επιλογής για τη διανομή της ταινίας Nostradamus. Η Επιτροπή κατά τη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου υποστήριξε σχετικά ότι τελικώς ο λόγος απορρίψεως ήταν η αβεβαιότητα της χρηματοοικονομικής καταστάσεως της UIP. Η εκκρεμής διαδικασία σχετικά με απαλλαγή κατά το άρθρο 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης δεν συνεπαγόταν άμεσα την απόρριψη των αιτήσεων. Το Πρωτοδικείο επανέλαβε την επιχειρηματολογία αυτή στη σκέψη 101 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Αντίθετα όμως στη σκέψη 119 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως είπε ότι μία οντότητα, όπως η UIP, η οποία μετέχει σε διαδικασία εφαρμογής των

άρθρων περί ανταγωνισμού, δεν μπορεί ούτε άμεσα ούτε έμμεσα, μέσω των θυγατρικών της, να λάβει δάνειο στα πλαίσια του προγράμματος MEDIA.

28. Οι αναιρεσείουσες θεωρούν ότι με τον τρόπο αυτό το Πρωτοδικείο παρέβη τα άρθρα 173 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν της τροποποιήσεως, άρθρο 230 ΕΚ) και 190 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 253 ΕΚ). Σύμφωνα με το άρθρο 173 της Συνθήκης, το Πρωτοδικείο πρέπει να ελέγχει τη νομιμότητα των πράξεων της Επιτροπής και, ενδεχομένως, να ακυρώνει τις πράξεις αυτές. Το Πρωτοδικείο δεν έχει όμως εξουσία να αντικαθιστά την αιτιολογία των αποφάσεων. Σύμφωνα με το άρθρο 190 της Συνθήκης, η Επιτροπή είναι εκείνη που οφείλει να αιτιολογεί την εκδιδόμενη απ' αυτήν απόφαση. Η εξουσία αυτή δεν μπορεί να αναγνωριστεί στον κοινοτικό δικαστή, διότι διαφορετικά δεν θα μπορούσε να εξασφαλιστεί αποτελεσματική έννομη προστασία για τον αποδέκτη μιας τέτοιας αποφάσεως.

29. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η ερμηνεία των επίμαχων αποσπασμάτων της επίδικης αποφάσεως που υιοθέτησε το Πρωτοδικείο δεν είναι ακριβώς η ίδια με την ερμηνεία που υποστήριξε η Επιτροπή κατά τη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου. Η Επιτροπή ανέφερε τη διαδικασία περί απαλλαγής μόνο στο μέτρο που δημιουργούσε αμφιβολίες για το κατά πόσον οι θυγατρικές εταιρίες της UIP θα μπορούσαν να αποπληρώσουν το δάνειο. Το Πρωτοδικείο όμως στηρίχθηκε κυρίως στο αβέβαιο νομικό καθεστώς. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι υποκατέστησε την Επιτροπή στην αιτιολογία. Η ενέργεια του Πρωτοδικείου δεν μπορεί να αξιολογηθεί ως παράβαση του άρθρου 173 της Συνθήκης, διότι η ερμηνεία που επέλεξε είναι καθ' όλα υποστηρίξιμη. Εκτός αυτού δεν μπορεί να γίνει λόγος για παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, διότι οι αναιρεσείουσες προσέβαλαν την ερμηνεία της Επιτροπής και έτσι δεν έδειξαν εμπιστοσύνη σε συγκεκριμένη ερμηνεία, η οποία στη συνέχεια να αποδείχθηκε νομικά εσφαλμένη.

Αξιολόγηση

30. Το Πρωτοδικείο στη σκέψη 101 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως αναφέρει ότι ο βασικός λόγος της απορρίψεως των αιτήσεων ήταν ότι η Επιτροπή δεν είχε ακόμη λάβει απόφαση ως προς το μελλοντικό καθεστώς της UIP στην Ευρώπη και ότι ήταν αδύνατο να ληφθεί άλλη απόφαση χωρίς να υπάρξει εμπλοκή με τη διαδικασία απαλλαγής. Στη συνέχεια εκθέτει την άποψή του, σύμφωνα με την οποία η απόρριψη των αιτήσεων δανείου οφείλεται στο αβέβαιο καθεστώς της UIP και των θυγατρικών της. Όπως προκύπτει από τις σκέψεις 105 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο προέβη εν προκειμένω σε ερμηνεία της αιτιολογίας της αποφάσεως της Επιτροπής. Το Πρωτοδικείο εξετάζει καταρχάς τον ισχυρισμό του που προέβαλε η Επιτροπή κατά τη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου, σύμφωνα με τον οποίο η συμμετοχή της UIP σε διαδικασία για την ανανέωση της απαλλαγής κατά το άρθρο 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης δεν οδήγησε το ΕΓΔΤ σε απόρριψη των αιτήσεων, αλλά, αντίθετα, η αβεβαιότητα σχετικά με το κατά πόσον οι θυγατρικές της UIP θα μπορούσαν να προβούν στην απαραίτητη αποπληρωμή του δανείου ήταν τελικά ο δικαιολογητικός λόγος της απορρίψεως.

31. Το Πρωτοδικείο ερμήνευσε το απαντητικό έγγραφο του αρμόδιου για τα ζητήματα ανταγωνισμού μέλους της Επιτροπής K. Van Miert υπό την έννοια ότι, υπό το ειδικό πρίσμα του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, η έλλειψη, κατά το στάδιο αυτό, αποφάσεως επί της αιτήσεως ανανεώσεως της απαλλαγής, δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, την οποία είχε υποβάλει η UIP, δεν εμπόδιζε την ενδεχόμενη χορήγηση της αιτηθείσας επιδοτήσεως, δεδομένου ότι η επιδότηση αυτή δεν θα ασκούσε καμία επιρροή στη διαδικασία απαλλαγής.

32. Κατά την άποψη του Πρωτοδικείου, τα πραγματικά στοιχεία στο πλαίσιο της προβληματικής αυτής είναι τα ακόλουθα. Κατά το χρόνο εκδόσεως της απορριπτικής αποφάσεως η UIP τελούσε σε κατάσταση αβεβαιότητας όσον αφορά την ενδεχόμενη ανανέωση της μέχρι τότε υφιστάμενης απαλλαγής της. Ήταν όμως αναμφισβήτητο ότι το μέλλον των θυγατρικών της UIP εξηρτάτο από το μέλλον της μητρικής τους εταιρίας, η οποία δεν μπορούσε να εξακολουθήσει να υφίσταται χωρίς την ανανέωση της απαλλαγής δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης. Υπό τις συνθήκες αυτές, ήταν σαφές ότι οι θυγατρικές αυτές δεν θα ήταν πλέον σε θέση να εξακολουθήσουν τη δραστηριότητά τους εάν η Επιτροπή δεν ανανέωνε την απαλλαγή της UIP [10]. Από τα προηγούμενα το Πρωτοδικείο συνήγαγε το συμπέρασμα ότι η κατάσταση της UIP και των θυγατρικών της ήταν κατά τον χρόνο εκείνον απολύτως αβέβαιη, διότι η απαλλαγή ήταν αναγκαία προκειμένου να επιτραπεί η σύναψη συμφωνίας ενδεχομένως αντίθετες προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

10 — Σκέψη 103 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

33. Κατόπιν της ερμηνείας του αυτής, το Πρωτοδικείο δεν μπορούσε να διαπιστώσει σφάλμα της Επιτροπής ή του ΕΓΔΤ κατά την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας όσον αφορά την άρνηση της χρηματοδοτήσεως.

34. Επιβάλλεται καταρχάς η διαπίστωση ότι το Πρωτοδικείο, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που του έχουν μεταβιβαστεί, πρέπει να ελέγχει τη νομιμότητα των πράξεων των κοινοτικών οργάνων. Στο πλαίσιο ενός τέτοιου ελέγχου ήταν, στην προκειμένη περίπτωση, αναπόφευκτο να ερμηνεύσει το Πρωτοδικείο την επίδικη απόφαση της Επιτροπής. Ορθά το Πρωτοδικείο — όπως προαναφέρθηκε στο σημείο 24 — δέχθηκε ότι η Επιτροπή και το ΕΓΔΤ έχουν καταρχήν διακριτική ευχέρεια κατά τη λήψη αποφάσεως σχετικά με τη χορήγηση χρηματοδοτήσεως. Αυτή η διακριτική ευχέρεια αναγνωρίστηκε, ασκήθηκε και δεν υπήρξε προφανής υπέρβασή της. Το ζήτημα περί του αν το Πρωτοδικείο ερμήνευσε ορθά το επίδικο απόσπασμα της απορριπτικής αποφάσεως θα κριθεί αναλόγως του αν προέβη σε μία απλή βελτίωση της αιτιολογίας, που δεν είναι κατακριτέα από πλευράς κοινοτικού δικαίου, ή αν εισήγαγε ουσιώδεις νέες αιτιολογίες προς στήριξη της διοικητικής αποφάσεως.

35. Πρέπει σχετικά να επισημανθεί ότι το Πρωτοδικείο δεν υποχρεούται να μείνει αυστηρά προσκολλημένο στο γράμμα του ερμηνευτέου κειμένου, αλλ' αντίθετα πρέπει να ζητήσει την αληθινή βούληση του εκδότη της

αποφάσεως. Αυτό ακριβώς έπραξε το Πρωτοδικείο στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, στο μέτρο που εξακρίβωσε πρώτα τους σκοπούς του προγράμματος MEDIA, στη συνέχεια υπήγαγε τα πραγματικά στοιχεία της υποθέσεως στους σκοπούς αυτούς και τέλος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, λόγω της νομικής αβεβαιότητας, μπορούσαν να παρουσιαστούν οικονομικά προβλήματα με τη μορφή των αμφιβολιών σχετικών με την αποπληρωμή του δανείου. Έστω και αν η Επιτροπή έθεσε ως βάση της αιτιολογίας της τις οικονομικές δυσχέρειες, η θέλησή της να αρνηθεί τη χορήγηση χρηματοδοτήσεως λόγω των δυσκολιών αυτών διαφαίνεται και στη ερμηνεία στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο. Ο λόγος της αρνήσεως — αναμονή αποφάσεως για την απαλλαγή — ανευρίσκεται τόσο στην ερμηνεία της Επιτροπής όσο και σ' αυτήν του Πρωτοδικείου. Διαφέρει μόνον η νομική ανάλυση των διαπιστώσεων που έγιναν ως προς τα πραγματικά στοιχεία. Δεν μπορεί όμως να υποστηριχθεί ότι η ερμηνεία που επέλεξε το Πρωτοδικείο ήταν προφανώς εσφαλμένη, αυθαίρετη ή αντίθετη προς τη βούληση της Επιτροπής.

36. Δεν μπορεί συνεπώς στην προκειμένη περίπτωση να γίνει λόγος για αντικατάσταση της αιτιολογίας, διότι το Πρωτοδικείο απλώς ερμήνευσε την απόφαση της Επιτροπής, στο πλαίσιο της αρμοδιότητας ελέγχου που διαθέτει, και απλώς βελτίωσε την αιτιολογία της αποφάσεως αυτής, χωρίς να προσθέσει ουσιώδεις νέες κρίσιμες σκέψεις. Δεδομένου συνεπώς ότι δεν προστέθηκε νέα δικαιολογία και δεν τροποποιήθηκε το περιεχόμενο της αποφάσεως, οι αναιρεσείουσες δεν μπορούν να επικαλούνται προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας τους ή παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

γ) Επί του άρθου 85 της Συνθήκης, του κανονισμού 17 και των σκοπών του προγράμματος MEDIA

Ισχυρισμοί των διαδίκων

37. Με αυτόν τον λόγο αναιρέσεως προβάλλεται σφάλμα αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Έστω και αν το Πρωτοδικείο — αντίθετα προς όσα υποστηρίζουν οι αναιρεσείουσες — δέχθηκε ότι η Επιτροπή διέθετε διακριτική ευχέρεια κατά την έκδοση της αποφάσεώς της και ερμήνευσε νόμιμα την απόφαση αυτή, σε κάθε περίπτωση η αιτιολογία της αποφάσεως του Πρωτοδικείου είναι νομικά εσφαλμένη. Τα δίκτυα της συνδιανομής μπορούν πάντοτε να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η πραγματοποίηση των στόχων του προγράμματος MEDIA μέχρι την έκδοση αποφάσεως περί απαλλαγής. Από το άρθρο 85 της Συνθήκης, σε συνδυασμό με τον κανονισμό 17, δεν μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι δομές, που ενδεχομένως προσκρούουν στο δίκαιο του ανταγωνισμού και μέχρι τώρα δεν έχουν τύχει απαλλαγής, τελούν σε τελείως αβέβαιη νομική κατάσταση και επομένως δεν μπορούν να λάβουν χρηματοδότηση. Αφενός, οι οικείες επιχειρήσεις δεν υπέχουν υποχρέωση κοινοποιήσεως κατά το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και, αφετέρου, ο κανονισμός 17 προβλέπει μόνον εκ των υστέρων έλεγχο. Αν όμως ήταν αυτή η άποψη του Πρωτοδικείου, οι αιτούντες, για να λάβουν χρηματοδότηση, θα έπρεπε ήδη πριν τη δημιουργία δικτύων συνδιανομής να λαμβάνουν απαλλαγή για τα δίκτυα αυτά. Έτσι όμως θα εδημιουργείτο ένας σύνδεσμος μεταξύ των δύο διαδικασιών, που δεν μπορεί να υφίσταται.

Ήδη το αρμόδιο για ζητήματα ανταγωνισμού μέλος της Επιτροπής K. Van Miert, σε επιστολή του προς την UIP, δήλωσε ότι η διαδικασία απαλλαγής δεν έχει σχέση με τη διαδικασία για τη χορήγηση χρηματοδότησης από το ΕΓΔΤ. Την άποψη αυτή υιοθέτησε και η Επιτροπή στη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου.

38. Η αιτιολογία όμως του Πρωτοδικείου υποχρεώνει τους αιτούντες να ολοκληρώσουν τη διαδικασία απαλλαγής προκειμένου να πετύχουν τη λήψη χρηματοδοτήσεως. Επ' αυτού πρέπει να παρατηρηθεί ότι η Επιτροπή δεν δραστηριοποιείται μετά από κάθε κοινοποίηση κατά το άρθρο 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης και ότι κατά μέσον όρον η διάρκεια της διαδικασίας κυμαίνεται μεταξύ αρκετών μηνών και διαστήματος που υπερβαίνει τα δύο έτη. Τελικώς, ο τρόπος ενέργειας που το Πρωτοδικείο θεώρησε σύννομο θίγει ακριβώς τον κύριο στόχο του προγράμματος MEDIA, δηλαδή τη δημιουργία δικτύου συνδιανομής. Τα δίκτυα αυτά μπορούν πάντοτε να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η πραγματοποίηση των στόχων του προγράμματος MEDIA μέχρις ότου εκδοθεί απόφαση περί απαλλαγής.

συνάπτουν τέτοιες συμφωνίες βρίσκονται σε νομικά επισφαλή κατάσταση. Ορθώς το Πρωτοδικείο δέχθηκε ότι η Επιτροπή πρέπει να λαμβάνει υπόψη και τέτοια πραγματικά γεγονότα κατά τη χορήγηση χρηματοδοτήσεων, όπως στην προκειμένη περίπτωση. Και η επιστολή του K. Van Miert μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια αυτή. Από την επιστολή αυτή συνάγεται ότι η μη ολοκληρωθείσα διαδικασία απαλλαγής δεν αποκλείει καταρχήν τη χορήγηση χρηματοδοτήσεως. Η μη χορήγηση όμως χρηματοδοτήσεως στους αιτούντες — υποστηρίζει η Επιτροπή — δεν θέτει σε κίνδυνο τους στόχους του προγράμματος MEDIA, διότι η πραγματοποίησή τους μπορεί να εξασφαλιστεί και με τη χρηματοδότηση άλλων αιτούντων, ευρισκομένων σε κατάσταση ασφαλή από νομική άποψη. Εξάλλου, η απλή συνεργασία στο πλαίσιο του προγράμματος MEDIA δεν συνεπάγεται παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και συνεπώς, ως προς αυτό, δεν ευσταθεί η επιχειρηματολογία των αναιρεσειουσών. Έτσι, αυτός ο λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Αξιολόγηση

39. Η Επιτροπή στην επιχειρηματολογία της επισημαίνει καταρχάς ότι οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων που εμπίπτουν στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και δεν έχουν τύχει απαλλαγής σύμφωνα με το άρθρο 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης θεωρούνται απαγορευμένες και συνεπώς άκυρες. Από αυτό συνάγεται ότι οι επιχειρήσεις που

40. Το ερώτημα που τίθεται εν προκειμένω συνίσταται στο κατά πόσον το Πρωτοδικείο ορθώς δέχθηκε ότι η Επιτροπή μπορούσε να αρνηθεί την αιτηθείσα χρηματοδότηση με την αιτιολογία ότι οι αιτούντες τελούσαν σε νομικά επισφαλή θέση λόγω της ελλείψεως απαλλαγής.

41. Επ' αυτού πρέπει καταρχάς να παρατηρηθεί ότι η Επιτροπή, με την επίδικης απόφαση, άσκησε τη διακριτική της ευχέρεια. Ορθώς το Πρωτοδικείο δέχθηκε συναφώς ότι η Επιτροπή δεν υπερέβη τη διακριτική της ευχέρεια. Αυτό σημαίνει ότι η Επιτροπή δεν αλλοίωσε ούτε εκτίμησε προφανώς εσφαλμένως τα πραγματικά περιστατικά ούτε ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας ή διαδικασίας [11]. Ο δικαστικός έλεγχος περιορίζεται στην περίπτωση αυτή στο κατά πόσον η ενέργεια της κοινοτικής αρχής πάσχει πρόδηλο σφάλμα ή συνιστά κατάχρηση εξουσίας ή κατά πόσον η αρχή αυτή υπερέβη προδήλως τα όρια της διακριτικής της ευχέρειας [12].

42. Όπως καταδείχθηκε ήδη στα σημεία 30 έως 36, ήταν δυνατό καταρχήν να μη χορηγηθεί χρηματοδότηση λόγω του επισφαλούς νομικού καθεστώτος της UIP. Ορθώς βέβαια οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι η διαδικασία του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης (απαλλαγή) και οι κατευθυντήριες γραμμές του ΕΓΔΤ για τη χορήγηση χρηματοδοτήσεως είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η Επιτροπή, στο πλαίσιο της αποφάσεως αυτής, έπρεπε να μη λάβει υπόψη τις ειδικές διατάξεις της Συνθήκης, ιδίως αυτές που αφορούν το δίκαιο του ανταγωνισμού. Θα ήταν αντίθετο προς την έννοια και τον σκοπό της Συνθήκης να υποστηρίξει η Επιτροπή, με τη χορήγηση δανείων, δομές που είναι ενδεχομένως ασυμβίβαστες προς την κοινή αγορά, σύμφωνα με το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Σύμφωνα με την 24η και 25η αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεως 90/685, το προγράμμα MEDIA αποσκοπούσε και στη δημιουργία εσωτερικής αγοράς για τις κινηματογραφικές παραγωγές. Η αγορά όμως αυτή βασίζεται και στον ανόθευτο ανταγωνισμό, όπως αυτός προστατεύεται από το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Αυτός όμως ο σκοπός δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί αν η Επιτροπή χορηγούσε χρηματοδοτήσεις παρέχουσες πλεονεκτήματα σε επιχειρήσεις που συνήψαν συμφωνίες ασυμβίβαστες προς την κοινή αγορά. Η Επιτροπή δεν θα έπρεπε συνεπώς, κατά τη λήψη αποφάσεως σχετικά με τη χορήγηση χρηματοδοτήσεων, να παραβλέψει τον προερχόμενο από ορισμένους επιχειρηματίες κίνδυνο νοθεύσεως του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς.

43. Το Πρωτοδικείο δέχθηκε σχετικά, στη σκέψη 105 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η χορήγηση των δανείων δεν θα μπορούσε να συμβιβαστεί με την εύλογη προϋπόθεση ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να υποστηρίξει δυνητικά ασυμβίβαστες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού δομές. Το Πρωτοδικείο επικαλείται σχετικά και τον βασικό σκοπό του προγράμματος MEDIA που έγκειται στην ενθάρρυνση της αναπτύξεως ισχυρής οπτικοακουστικής ευρωπαϊκής βιομηχανίας ικανής να ανταπεξέλθει σε κάθε πρόκληση. Η χορήγηση των δανείων στις αναιρεσείουσες θα είχε στην προκειμένη περίπτωση, λόγω των περιορισμένων μέσων χρηματοδοτήσεως [13], ως αποτέλεσμα να στερήσει από κάθε κοινοτική χρηματοδότηση άλλες επιχειρήσεις, η δραστηριότητα των οποίων αναμφιβόλως ήταν σύμφωνη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού και οι οποίες επιθυμούσαν και μπορούσαν να δημιουργήσουν ή να αναπτύξουν δίκτυο διανομής.

11 — Βλ. όσον αφορά την έννοια του σφάλματος κατά την άσκηση διακριτικής ευχέρειας και την απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουνίου 1993, C-225/91 Matra κατά Επιτροπής (Συλλογή 1993, I-3203, σκέψη 25).

12 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Ιανουαρίου 1999, C-120/97, Upjohn Ltd, (Συλλογή 1999, σ. I-240, σκέψη 34, με περαιτέρω παραπομπές).

13 — Βλ. άνω το σημείο 3, σκέψη 8 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

44. Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η αιτιολογία του Πρωτοδικείου στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν συνιστά παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης και του κανονισμού 17. Το Πρωτοδικείο, χωρίς να περιπέσει σε νομικό σφάλμα, αναγνώρισε ότι η Επιτροπή οφείλει, και κατά τη χορήγηση χρηματοδοτήσεως στο πλαίσιο της ενθάρρυνσης των κινηματογραφικών ταινιών, να συμμορφώνεται ιδίως προς τις διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν τον ανταγωνισμό. Η Επιτροπή μπορούσε συνεπώς στην προκειμένη περίπτωση νόμιμα να αρνηθεί τη χρηματοδότηση στο πλαίσιο της αποφάσεως που εξέδωσε ασκώντας τη διακριτική της ευχέρεια. Πρέπει συνεπώς να απορριφθεί και ο τρίτος λόγος αναιρέσεως.

45. Η αίτηση αναιρέσεως πρέπει επομένως να απορριφθεί στο σύνολό της ως αβάσιμη.

Επί των δικαστικών εξόδων

46. Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, που εφαρμόζεται, σύμφωνα με το άρθρο 118, στην αναιρετική διαδικασία, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Η Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστούν οι αναιρεσείουσες στα δικαστικά έξοδα. Δεδομένου ότι οι αναιρεσείουσες ηττήθηκαν πρέπει να φέρουν τα έξοδα της αναιρετικής διαδικασίας.

Ε — Συμπεράσματα

47. Βάσει των προηγουμένων σκέψεων προτείνω στο Δικαστήριο να εκδώσει την ακόλουθη απόφαση:

« 1. Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.

2. Καταδικάζει τις αναιρεσείουσες στα δικαστικά έξοδα.»